

"Davacı ... vekili Av. ... tarafından 1593 sayılı Yasanın 282. maddesini ihlal ettiği gerekçesiyle ... davacı adına düzenlenen 3.469,00 TL tutarlı 26.02.2021 tarihli ve 838 sayılı idari yaptırım karar tutanağına istinaden düzenlenen 18.08.2022 tarih ve ... sayılı ödeme emrinin iptali istemiyle Aliğa Vergi Dairesi Müdürlüğü'ne karşı açılan davada, uyuşmazlıkta uygulanması gereken 7420 sayılı Kanunun geçici 4. maddesinin son cümlesinde yer alan "...tahsil edilmiş olan idari para cezaları iade edilmez." ibaresinin Anayasanın 2. ve 10. maddelerine, aykırı olduğu kanısına varıldığından dava dosyası ve ekleri incelenerek işin gereği düşünüldü.

2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının "Anayasaya aykırılığın diğer mahkemelerde ileri sürülmesi" başlıklı 152. maddesinin birinci fıkrasında: "Bir davaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakır." hükmü yer almaktadır.

03.04.2011 tarihli, 27894 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun "Anayasaya aykırılığın mahkemelerce ileri sürülmesi" başlıklı 40. maddesinde: "Bir davaya bakmakta olan mahkeme, bu davada uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa;

a) İptali istenen kuralların Anayasanın hangi maddelerine aykırı olduklarını açıklayan gerekçeli başvuru kararının aslını,

b) Başvuru kararına ilişkin tutanağın onaylı örneğini,

c) Dava dilekçesi, iddianame veya davayı açan belgeler ile dosyanın ilgili bölümlerinin onaylı örneklerini,

dizi listesine bağlayarak Anayasa Mahkemesine gönderir.

Taraflarca ileri sürülen Anayasaya aykırılık iddiası davaya bakan mahkemece ciddi görülmezse bu konudaki talep, gerekçeleri de gösterilmek suretiyle reddedilir. Bu husus esas hükümle birlikte temyiz konusu yapılabilir.

Genel Sekreterlik gelen evrakı kaleme havale eder ve keyfiyeti başvuran mahkemeye bir yazı ile bildirir.

Evrakın kayda girişinden itibaren on gün içinde başvurunun yöntemine uygun olup olmadığı incelenir. Açık bir şekilde dayanaktan yoksun veya yöntemine uygun olmayan itiraz başvuruları, Mahkeme tarafından esas incelemeye geçilmeksizin gerekçeleriyle reddedilir.

Anayasa Mahkemesi, işin kendisine noksansız olarak gelişinden başlamak üzere beş ay içinde kararını verir ve açıklar. Bu süre içinde karar verilmezse ilgili mahkeme davayı yürürlükteki hükümlere göre sonuçlandırır. Ancak, Anayasa Mahkemesinin kararı, esas hakkındaki karar kesinleşinceye kadar gelirse mahkeme buna uymak zorundadır." hükmü yer almaktadır.

Anayasaya aykırı olduğu kanısına varılan 7420 sayılı Kanunun geçici 4. maddesinin son cümlesinde yer alan "...tahsil edilmiş olan idari para cezaları iade edilmez." ibaresinin yer aldığı kanun hükmünün tam metni şu şekildedir:

GEÇİCİ MADDE 4- (1) 24/4/1930 tarihli ve 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu ile 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu kapsamında COVID-19 salgın hastalığının ülkemizde yayılmasını önlemek amacıyla 11/3/2020 tarihinden itibaren bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar verilen ve bu Kanunun yayımlandığı tarih itibarıyla ilgisine tebliğ edilmemiş olan idari para cezaları tebliğ edilmez, tebliğ edilmiş olanların tahsilinden vazgeçilir. Bu maddenin yürürlük tarihinden önce işlenen söz konusu kabahatler için idari para cezası verilmez, tahsil edilmiş olan idari para cezaları iade edilmez.

İtiraza konu 7420 sayılı Kanunun geçici 4. maddesinin son cümlesinde yer alan "...tahsil edilmiş olan idari para cezaları iade edilmez." ibaresinin Anayasanın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesi yönünden incelenmesinden;

2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının: "Cumhuriyetin nitelikleri" başlıklı 2. maddesinde; "Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir." hükmü yer almaktadır.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

Hukuk devletinin temel unsurlarından biri de belirlilik ilkesidir. Bu ilkeye göre yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Belirlilik ilkesi, hukuksal güvenle bağlantılı olup birey, kanundan belirli bir kesinlik içinde hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını, bunların idareye hangi müdahale yetkisini verdiğini bilmesini zorunlu kılmaktadır. Birey ancak bu durumda kendisine düşen yükümlülükleri öngörebilir ve davranışlarını ayarlayabilir.

Hukuki güvenlik ilkesi, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Yani hukuki güvenlik ilkesi birey ve devlet arasında karşılıklı güvene dayanmaktadır. Yasama organı tarafından herhangi bir yasal düzenleme yapıldığı zaman hukuki güvenlik ilkesi gereği bireyin idareye/devlete olan güven duygusunu zedelememesi gerekmektedir. Bu itibarla, itiraza konu kural incelendiğinde söz konusu kural ile birlikte 24/4/1930 tarihli ve 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu ile 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu kapsamında COVID-19 salgın hastalığının ülkemizde yayılmasını önlemek amacıyla 11/3/2020 tarihinden itibaren hükmün yürürlüğe girdiği tarihe kadar verilen ve 09/11/2022 tarihi itibarıyla ilgisine tebliğ edilmemiş olan idari para cezaları tebliğ edilmeyeceği, tebliğ edilmiş olanların ise tahsilinden vazgeçileceği ve 09/11/2022 tarihinden önce işlenen söz konusu kabahatler için idari para cezası verilmeyeceği kurala bağlandığı, bu husus yasama organının takdir yetkisinde olduğu, ancak aynı hükmün son

cümlesinde ise tahsil edilmiş olan idari para cezaları iade edilmeyeceğine yer verildiği görülmektedir.

Yukarıda yer verilen açıklamalar ışığında itiraza konu kural irdelendiğinde; kural ile birlikte hakkında idari para cezası verilen ancak para cezası tahsil edilmeyen bireylerden para cezalarının tahsil edilmeyeceğinin ancak para cezası verilen ve para cezasını ödeyen vatandaşın ödemiş olduğu meblağın iade edilmeyeceğinin hükme bağlandığı, bu durumun ise bireylerin hukuk devleti ilkesi olan hukuki güvenlik ilkesinin zedelenmesine sebep olduğu, bireyler hakkında verilen para cezalarının bireyler tarafından kendiliğinden değil cebri icra tehdidi altında ve son çare olarak ödenme yoluna sevk edildiği anlaşılmaktadır.

Bu itibarla itiraza konu kural Anayasanın 2. maddesine aykırı olduğu kanısına varılmıştır.

İtiraza konu 7420 sayılı Kanunun geçici 4. maddesinin son cümlesinde yer alan "...tahsil edilmiş olan idari para cezaları iade edilmez." ibaresinin Anayasanın 10. maddesinde yer alan kanun önünde ilkesi yönünden incelenmesinden;

Anayasa'nın "Kanun önünde eşitlik" başlıklı 10. maddesinde; herkesin, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşit olduğu, hiç bir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmayacağı, Devlet organları ve idare makamlarının bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorunda oldukları hükmüne yer verilmiştir.

Bu kuralın, aynı durumda olanlara ayrı kuralların uygulanmasını, ayrıcalıklı kişi ve toplulukların oluşturulmasını engellediği, aynı durumda olanlar için farklı düzenleme yapılmasının eşitliğe aykırılık oluşturacağı, Anayasa'nın amaçladığı eşitliğin, mutlak ve eylemli eşitlik değil hukuksal eşitlik olduğu, bir diğer anlatımla aynı hukuki durumda olanlar için aynı, aynı hukuki durumda olanlar için ayrı kurallar öngörülmesinin Anayasa'nın öngördüğü eşitlik ilkesine aykırılık teşkil edeceği anlaşılmaktadır.

Nitekim Anayasa Mahkemesinin 07/05/2021 tarih ve 31477 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 04/02/2021 tarih ve E:2019/89, K:2021/10 sayılı kararında ve istikrar kazanmış birçok kararında da;

"...Anayasa'nın 10. maddesinde ...belirtilen kanun önünde eşitlik ilkesi hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı; aynı durumda bulunan kişilerin kanunlar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, kişilere ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak kanun karşısında eşitliğin ihlali yasaklanmıştır. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez..." değerlendirmesine yer verilmiştir.

Öte yandan, eylemin gerçekleştiği tarihteki kanun hükmüne göre idari yaptırımın tatbiki, aynı durumda olanların aynı hukuki muamelelere tabi tutulması anlamındaki kanun önünde eşitlik ilkesinin bir gereği olup aynı tarihlerde hukuka aykırı eylemi gerçekleştiren farklı kişiler bakımından, idari yaptırımın geç tesis veya tatbik edilmesi veya dava yoluna

başvurulması, yargılama sürecinin uzaması nedeniyle gecikme yaşanmasından kaynaklı olarak, kendisine lehe kanun uygulanan kişi ile, idari yaptırım süresinde tesis edilen ve bu yaptırımın tatbiki ile eyleminin cezasını çeken kişiler arasında farklı kanun hükümlerinin uygulanması nedeniyle bir eşitsizlik doğmuş olacaktır.

Ayrıca, bu durumda idari yaptırımlarla amaçlanan caydırıcılık etkisini kaybedecek, suçun önlenmesi, kamu düzen ve idari disiplinin sağlanması da zorlaşacaktır.

Somut uyuşmazlıkta, COVID-19 salgın hastalığının ülkemizde yayılmaya başladığı 11/03/2020 tarihinden itibaren bir sokağa çıkma yasağı, seyahat kısıtlaması...vb. bir takım tedbirlerin alındığı, bu tedbirlere uymayan bireyler hakkında 1593 sayılı Yasanın 282. maddesi uyarınca idari para cezası yaptırımının uygulandığı ve bu bireylerin hukuksal olarak aynı durumda olduğu, bu bireylerin bir kısmının verilen para cezalarını ödemiş olmasının onlara farklı bir hukuksal durum sağlamadığı ve yapılacak yasal düzenlemelerin kanun önünde eşitlik ilkesine aykırı olmaması gerektiği, ancak itiraza konu kuralda idari para cezalarını ödeyen ve ödemeyen bireyler arasında ödeyenler aleyhine kanun önünde eşitlik ilkesine aykırı kural ihdas edildiği anlaşılmaktadır.

Bu itibarla itiraza konu kural Anayasanın 10. maddesine aykırı olduğu kanısına varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, görülen davada uygulanacak kural olan 7420 sayılı Kanunun geçici 4. maddesinin son cümlesinde yer alan "...tahsil edilmiş olan idari para cezaları iade edilmez." ibaresinin Anayasanın 2. ve 10. maddelerine, aykırı olduğu kanısına varıldığından iptali için itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulmasına, dava dosyası içeriğinden konu ile ilgili görülen belgelerin onaylı örneklerinin bu kararla birlikte Anayasa Mahkemesine gönderilmesine, öncelikle iptali istenilen yasa hükmünün yürürlüğünün durdurulmasının istenilmesine, uyuşmazlığın Anayasa Mahkemesince bu konuda verilecek karardan sonra incelenmesine, 07/02/2023 tarihinde karar verildi."